

НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ: ПОШУК НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Дегтярьова К.В.

Українська медична стоматологічна академія

Досліджено використання підкастів як одного з новітніх засобів навчання аудіювання на заняттях з української мови як іноземної.

Ключові слова: аудіювання, українська мова як іноземна, підкаст.

The article deals with the use of podcasts as one of the newest means of teaching listening at classes from the Ukrainian language as a foreign language.

Keywords: listening, Ukrainian as a foreign language, podcast.

Українська мова – це необхідний засіб спілкування й адаптації до нових соціально-культурних умов, а також засіб спілкування іноземних студентів Української медичної стоматологічної академії в процесі навчання. Як зазначається в типовій програмі, це «навчальна дисципліна, що передбачає забезпечення комунікативних потреб студентів у побутовій, навчально-професійній, соціально-культурній і навчально-науковій сферах та формування комунікативної компетенції, яка сприятиме становленню мовної особистості майбутнього фахівця» [4; с. 3].

Викладання української мови іноземним студентам має велику кількість проблем, зумовлених низкою чинників, з-поміж яких – недостатня розробленість методики викладання української мови як іноземної, невідповідність кількості та якості підручників з української мови для іноземців потребам навчання та багато інших. Зважаючи на це, викладачі кафедри українознавства та гуманітарної підготовки перебувають у постійному пошуку нових методів, способів, зрештою, технологій навчання української мови як іноземної. Серед цих проблем особливе місце посідає робота з аудіювання як один із найскладніших видів мовленнєвої діяльності [2]. Сучасна методика навчання іноземної мови розглядає аудіювання як процес смислового сприйняття усного мовлення. Цей термін акцентує увагу на психологічній складності сприйняття мовлення на слух, що включає не лише слухання, а й розуміння смислу висловлювання.

Разом із читанням аудіювання належить до рецептивних видів мовленнєвої діяльності, а разом із говорінням формує усне мовлення.

У сучасній лінгводидактиці усталилася думка, що в повсякденному житті людина в середньому використовує 29,5% часу на аудіювання, 21,5% – на говоріння, на читання – 39% на письмо – 10%. Згідно з іншим дослідженням 45% свого активного часу людина слухає, а в разі підвищеної важливості інформації на аудіювання припадає до 55% часу [1; с. 241].

У курсі «Українська мова як іноземна» аудіювання – це і мета, і засіб навчання. Як мета навчання аудіювання уможливорює розуміння на слух аудіотекстів різного змісту й рівня складності, забезпечуючи тим самим досягнення практичної, освітньої й виховної цілей навчання і формування вторинної (іншомовної) мовної особистості. Як засіб навчання аудіювання у взаємодії з іншими видами мовленнєвої діяльності забезпечує формування комунікативних компетентностей і зберігає досягнутий рівень володіння мовою.

За даними психологів і методистів (І. Гудзик, І. Зимня, Г. Колосніцина, З. Кочкіна, О.Гризуліна та ін.), саме аудитативні вміння визначають успішність навчання і повноцінного спілкування в житті, тому що вміння слухати і розуміти почуте – це один із засобів розуміння навколишнього світу, оволодіння мовленням. Разом із тим аудіювання – досить складний і трудомісткий процес, особливо якщо йдеться про спілкування нерідною мовою.

Зазначимо, що проблема навчання іншомовного аудіювання школярів і студентів привертає увагу науковців (О. Бочкарьова, С. Гапонова, А. Ветохов, Н. Жеренко, Л. Куліш, К. Онищенко, О. Петрашук, О. Пильцин, Н. Скляренко та ін.), проте ці дослідження головно стосуються іноземних мов, залишаючи поза увагою українську мову як іноземну. Ці міркування й визначили вибір теми цієї розвідки, метою якої стала спроба окреслити шляхи

використання інтернет-можливостей, а саме подкастів, і роботи з аудіювання на заняттях з української мови як іноземної.

Досягнення студентами високого рівня вміння розуміти усне українське мовлення передбачає регулярну цілеспрямовану роботу викладача з навчання аудіювання. Система цієї роботи охоплює серію аудіотекстів, що ускладнюються від заняття до заняття, і спеціальних завдань, які супроводжують ці тексти.

Робота над кожним аудіотекстом на занятті має складатися принаймні з трьох етапів: етапу передтекстової роботи, етапу аудіювання тексту й етапу післятекстової роботи. На стадії передтекстової роботи викладач ознайомлює студентів із темою аудіотексту, усуває лексичні труднощі та розвиває навички мовленнєвого прогнозування. Власне аудіювання тексту відбувається набагато успішніше, якщо супроводжується завданням, які скеровують студентів на пошук будь-якої інформації в тексті, – притекстовими завданнями, спрямованими не на мовну форму тексту, а на його розуміння, причому бажано, аби вони були пов'язані з головною ідеєю тексту. Наприклад, при аудіюванні етикетних (фатичних) діалогів на початковому рівні:

Прослухайте діалог і скажіть, які слова привітання і прощання вживають дівчата?

Прослухайте діалог і скажіть, які слова вітання використовують викладач і студент?

Поясніть, чому вони не використовують слово «Привіт!».

Притекстові завдання активізують розумову діяльність студентів, спрямовують їхню увагу на пошук і запам'ятовування необхідної інформації й урешті-решт сприяють уважнішому сприйняттю всього аудіотексту.

Після прослуховування тексту виконуємо післятекстові вправи. Їхня провідна мета – перевірка розуміння аудіотексту. Форми перевірки: відповіді на запитання до тексту, тести множинного вибору (вибір правильної відповіді з ряду запропонованих) чи визначення правильних і неправильних тверджень, що ґрунтуються на інформації з тексту. На етапі післятекстової роботи викладач також семантизує незнайому студентам лексику.

Завичай на початковому рівні викладач сам пред'являє навчальні аудіотексти, тобто застосовує контактне аудіювання. Широкі можливості для цього має, наприклад, посібник, укладений на кафедрі українознавства та гуманітарної підготовки [3]. Для іноземних студентів це завжди найлегший варіант аудіювання: по-перше, вони звикають до голосу свого викладача; по-друге, вони бачать викладача, а такі зорові опори як міміка, жести, рухи органів мовлення сприяють розумінню змісту аудіотексту. Нарешті, викладач стежить за реакцією студентів і за необхідності може змінити темп мовлення, повторити будь-який смисловий фрагмент, тобто полегшити аудиторії слухове сприйняття тексту.

Однак викладач має готувати студентів до різних умов аудіювання, застосовуючи дистантне аудіювання. Для цього слід включати в процес навчання аудіо- і відеозаписи, а також запрошувати для пред'явлення аудіотекстів інших викладачів. На нашу думку, широкі можливості для дистантного аудіювання має використання матеріалів навчальних сайтів, а особливо подкастів як засобів навчання аудіювання. Нині, за даними сайту Студвей (<https://studwav.com.ua/vivchai-ukrainsku/>), відомі сайти, що сприяють вивченню української мови як іноземної, як-от: 1) Ukrainian Lessons (<https://ukrainianlessons.com/>): 2) Internet Polyglot (<https://m.internetpolyglot.com/#welcome>); 3) hosdelqi.com (<https://hosgeldi.com/ukr/>) 4) w2mem.com (<https://w2mem.com/lana/uk>). Сучасна комп'ютерна техніка дозволяє використовувати в процесі навчання аудіовізуальні мультимедійні курси. «Аудіовізуальні мультимедійні засоби – це засоби, які, реалізовані на одному технічному приладі, дозволяють відтворювати і синтезувати аудіо-(мовлення, музику) і відео-(анімаційні ролики, відеофільми тощо) інформацію» [5; с. 10].

Зупинимось на можливостях використання матеріалів сайту UkrainianLessons на практичних заняттях з української мови як іноземної в роботі з аудіювання. Це сайт, створений викладачкою української мови як іноземної Анною Огойко передовсім для дистанційного вивчення мови, містить безкоштовні подкасти і тексти. Подкаст (англ. Podcast — це цифровий медіа-файл чи кілька файлів, що поширюються в Інтернеті для відтворення

на портативних медіа-програвачах чи персональних комп'ютерах. Використання подкасту не потребує складної технічної підтримки, його можна прослуховувати навіть із планшета чи телефону, що дає додаткові переваги. По-перше, використання подкасту можливе як онлайн, так і офлайн, що дає додаткові можливості прослуховування в навчальній аудиторії з мінімальним використанням аудіотехніки (це може бути телефон, планшет, комп'ютер, диктофон тощо). Подкасти можуть прослуховувати студенти самостійно під час самостійної роботи. Використання подкастів, як уже зазначалося, – це дистантна форма аудіювання, а тому це, з одного боку, ускладнює сприймання тексту, бо студенти слухають лише звук, без відеоряду, з іншого боку, подкаст урізноманітнює можливості сприймання на слух тексту – як правило, діалогічні тексти продукують різні голоси – чоловічий і жіночий, два чоловічі чи два жіночі голоси. На них може накладатися мелодія, чого не може забезпечити викладач у навчальній аудиторії. Застосування технічних засобів завжди активізує роботу студентів на занятті, сприяє додатковій мотивації навчальної діяльності.

Застосовуючи подкасти на заняттях з української мови як іноземної в групах із низьким рівнем володіння мовою, викладач може проводити аудіювання з опертям на надрукований текст, принаймні, наш досвід свідчить про ефективність такого виду роботи.

Отже, пошук нових технологій навчання не міг оминати застосування навчальних технологій із використанням комп'ютерних програм, оскільки саме комп'ютер дає широкі можливості для вивчення української мови іноземними студентами, у тому числі й самостійного. Використання подкастів як засобів навчання аудіювання має широкі перспективи в навчанні української мови як іноземної.

Список використаної літератури

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник / Ф.С. Бацевич.- К Видавничий центр "Академія", 2004.- 344 с.
2. Дегтярева К. Обучение аудированию при работе с диалогическими текстами / К. Дегтярева // Текст як об'єкт лінгвістичного дослідження і засіб навчання мови: зб. наукових доповідей: у 2 т. - Полтава: Освіта, 2007. - С. 308-313.
3. Лещенко Т. О. Читаємо українською: посібник для іноземних студентів 1-2 курсів (соціокультурний аспект). Ч. 1 / Т. О. Лещенко, О. М. Шевченко, Г. М. Козуб. - Полтава : ФОП Гаража М. Ф., 2018. -129 с.
4. Українська мова як іноземна: примірні програми навчальної дисципліни підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти / С.М. Луцак, Іванишин Г.Я., Криницька О.І. та ін.; за ред. С.М. Луцак. - Івано-Франківськ, ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет», 2017. -154 с.
5. Уша Т.Ю. Современные информационно-телекоммуникационные технологии в обучении русскому языку как иностранному / Т.Ю. Уша. - СПб., 2003. - 186 с.